

Irodalom és nemzet

Negyedszázadig dolgoztam egy szerkesztőségben Csoóri Sándorral. Apámkorú férfi volt, aki szinte minden iránt érdeklődött, ami a magyarságot érinthette. Nagy művész volt, jelentős hatású politikus és közéleti ember. Most az utóbbira szeretnék emlékezni.

Csoóri Sándor bonyolult korszak gyermeke, a XX. század sokszor végletesen ellentmondásos idejében élt, s a XXI. sem lett kevésbé az. Származása alapján a plebejus törekvések támogatója volt, akit azonban csak enyhén érintettek meg a korszak baloldali totalitárius eszméi, mivel nemzeti elkötelezettsége és keresztény neveltetése óvta az embertelenségtől. Szinte génjeiben hordozta a magyar parasztság eredendő humanizmusát. Másokra figyelő, nyílt személyiség volt, ebből származtak tévedései is, mert hamar tudott lelkesedni.

Nem volt szubkulturális jelenség, az ellentétes nézetekre is fogékony volt, de ezt sokszor nem viszonzták, sőt ellenségnek tartották. Életkora előre haladtával egyre inkább a magyarság sorsa, ezen belül is a kisebbségi magyarság megmaradása lett a gondolatait vezérlő ügy, s elmélyült spiritualitása is. Csoóri Sándor nagyon tisztában volt környezetete hatalmi viszonyaival, és csak ritkán ment „fejfel a falnak”. Nem kevesen ezért őt és népi társait is megalkuvónak tartották. Pedig ebben – a sokban különböző felfogású – Antall Józsefhez hasonlóan gondolkodott: a magyarság nem bír ki még egy '56-ot.

Intézménypótló ember volt, s igyekezett is struktúrákat létrehozni (pl. a Duna TV). Általában azonban előnyben részesítette a személyes kapcsolatokat. Óriási emberi hálózat része, leginkább vezetője volt. A politikában jórészt nem volt sikeres, személyiségétől idegen volt annak alkudozó rendszere, noha egyébként minden folyamatra figyelt.

A plebejus demokrata Csoóri napjainkra nemzeti politikussá nőtte ki magát, már pontosan értette a régi „urak” gondolkodását és cselekedeteit is. Itt sokat „segítettek” neki elvakult ellenségeinek gondolatai. Így lett élete végén a magyar nemzeti gondolkodás egyik nagyon fontos folyamatosság biztosítója, olyan em-

berek között is, akiket egyébként megérintett a „plebejus osztályharc” hamis gondolata. Az egyetemes magyar nemzeti eszmének egyik kiemelkedő képviselője lett Csoóri Sándor.

S ezért lett a baloldal gyűlölt célpontja, olyan értelmiségi, aki mindenért támadható volt. Nagyon jól viselte a méltatlan rágalmozásokat, de ezek megkeسيرítették az életét. S persze az is elszomorította, hogy a rendszerváltozás után felbomlott a még megmaradt „népi tábor”. Viszont nagyon jól esett neki a kisebbségi magyarság szeretete. A *Hitel* számára fontos műhely volt, olyan hely, ahol a sokszínű szerkesztőségben otthon érezte magát, s ahová gyakran jöttek az elvbarátok.

Nagy veszteség Csoóri Sándor halála, mivel életével és életművével tekintély volt még ellenségei között is, hiányozni fognak véleményei. Reméljük, hogy öröksége mozgósító erő marad erősen változó világunkban is.

